

Monitoring Makroekonomiczny

Numer wydania: 4/2024

Warszawa, maj 2024 r.

NUCLEAR

Czas na polski atom

STUDENCKIE KOŁO NAUKOWE
FINANSÓW I MAKROEKONOMII

Spis treści

Sekcja realna

Polityka pieniężna	4
Produkcja przemysłowa	5
Rynek pracy	6
Sprzedaż detaliczna	7

Sekcja finansowa

Portu: globalne rynki finansowe	8
Indeksy giełdowe	9
Rynek walutowy	10
Kryptowaluty	11

Sekcja publicystyczna – Okiem Monitoringu

Kiedy powstanie pierwsza polska elektrownia jądrowa?	12
Rywalizacja o zasoby Afryki	13
Jaka jest skuteczność sankcji?	14
Fortuna kamieniem się toczy	15

O autorach

SKN Finansów i Makroekonomii

SKN Finansów i Makroekonomii to jedno z najbardziej aktywnych pod względem naukowym kół Szkoły Głównej Handlowej. Wśród obszarów zainteresowań SKN FM znajdują się przede wszystkim **polityka pieniężna, modelowanie i prognozowanie ekonometryczne, analizy makroekonomiczne, rynki finansowe, rozwój obywatelski**, a także inne tematy związane z ekonomią.

Zespół redakcyjny

Redaktor naczelny:

Michał Krześniak

Autorzy tekstów:

Artur Veryho

Bartosz Przywara

Barbara Wywiał

Jan Serwach-Głombiski

Julia Śladowska

Juliusz Śmidowski

Mikołaj Raczyński, Portu

Oskar Langert

Zuzanna Smolińska

Korekty:

Bartosz Traczyk

Dawid Sułkowski

Piotr Szumski

Partner projektu – portu

Partnerem Monitoringu Makroekonomicznego jest Portu. Portu to największa platforma inwestycyjna w Europie Środkowej, która funkcjonuje w ramach prominentnej grupy finansowej WOOD & Company. Platforma oferuje szeroki zakres usług inwestycyjnych, w tym niskokosztowe usługi pasywnego robo-doradztwa inwestycyjnego. Portu oferuje w ten sposób każdemu nowoczesny, cyfrowy, automatyczny i efektywny sposób inwestowania, dostarczając ogółowi społeczeństwa usługi, które wcześniej były dostępne tylko dla zamożnych. Portu posiada obecnie ponad 200 000 użytkowników i zarządza środkami o wartości ponad 950 milionów euro. Nazwa Portu wywodzi się od angielskiego wyrażenia „portfolio for you”.

Nasi opiekunowie

Opiekun naukowy SKN FM

Prof. dr hab. Cezary Wójcik

Założyciel Center for Leadership, profesor SGH, pracował naukowo jako visiting scholar na takich uniwersytetach jak Harvard, Berkeley, Glasgow czy Melbourne.

Opiekun naukowy MME

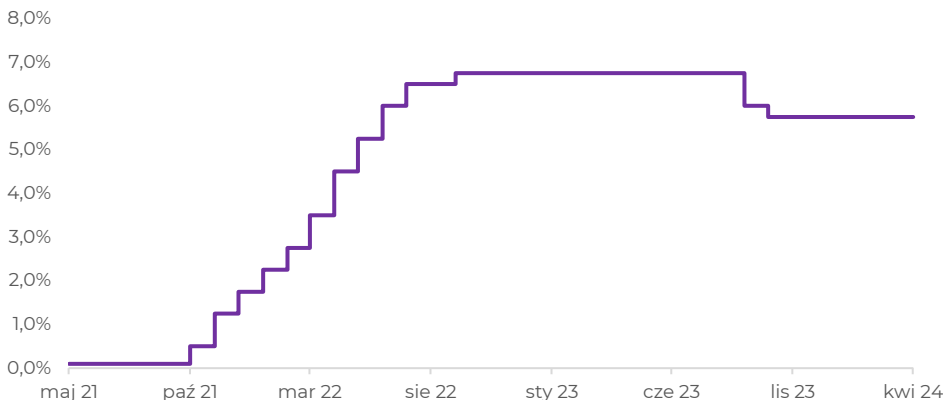
Szymon Wieczorek

Prezes Zarządu Instytutu Studiów Ekonomiczno-Społecznych. Ekspert ds. ekonomicznych Instytutu Jagiellońskiego. Absolwent programu Models and Methods in Quantitative Economics (QEM) w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie i Universitat Autònoma de Barcelona. Redaktor portalu polon.pl

Stopy procentowe bez zmian?

Referencyjna stopa procentowa NBP

Najważniejsze informacje

- Stopy procentowe pozostały na poziomie 5,75%.
- Inflacja wyniosła w kwietniu 2,4%.
- Rynek kredytów mieszkaniowych wzrósł w kwietniu o 58,2% rdr.

Komentarz SKN Finansów i Makroekonomii

Rada Polityki Pieniężnej w kwietniu po raz kolejny pozostawiła stopy procentowe bez zmian.

Kwietniową decyzją RPP pozostawiła referencyjną stopę procentową na poziomie 5,75%. Nie oznacza to jednak, że zmianie nie uległa realna stopa procentowa. Inflacja w kwietniu wyniosła 2,4%, a więc niemal znalazła się w celu inflacyjnym. Oznacza to dodatnią i wysoką realną stopę procentową.

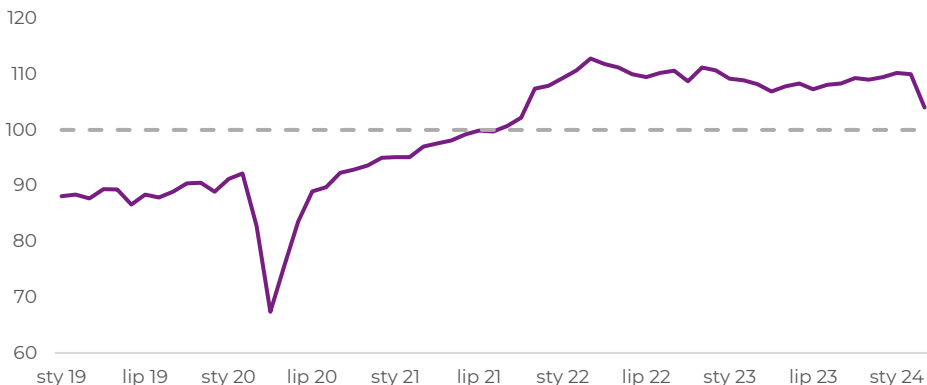
Gospodarka jednak nie krwawi. Bezrobocie utrzymuje się poniżej poziomu notowanego rok temu, w okolicach szacowanej naturalnej stopy bezrobocia. Niska wartość tego wskaźnika wywołuje presję płacową na przedsiębiorstwach. Płace nominalne rosną podobnie, jak w czasie najwyższej inflacji. Obawy prezesa NBP związane ze znoszeniem tarcz antyinflacyjnych wydają się mocno przesadzone, bowiem komponent żywnościowy podwyższył inflację CPI, ale tylko umiarkowanie. Przyczyną tego może być zażarta konkurencja na rynku supermarketów oraz globalnie niskie ceny żywności. Nie można jednak ignorować długookresowych dostosowań w tym zakresie oraz uwalniania cen energii w lipcu. Z drugiej strony sytuacja na rynku płodów rolnych zapowiada się dobrze, co tym bardziej nie zwiastuje inflacyjnego impulsu wynikającego z czynników poza popytowych.

Kredyty mieszkaniowe wzrosły w kwietniu o 58,2% rdr. Widać zatem, że akcja kredytowa kwitnie pomimo stałej nominalnej stopy procentowej. To może przyczynić się do wyższego popytu w następnych kwartałach. Nie bez znaczenia jest sytuacja zagranicą. W krajach takich jak Czechy czy Węgry cykl obniżek stóp procentowych już się zaczął. W najważniejszych obszarach gospodarczych tj. strefie euro oraz USA takie kroki nie zostały podjęte, ale są przewidywane w najbliższych miesiącach. Takie posunięcia partnerów gospodarczych Polski skłaniają organy decyzyjne do podobnego zachowania. Ogólna retoryka i komunikacja banku centralnego wskazują brak przesłanek do zmiany kursu polityki pieniężnej w najbliższym czasie.

Jan Serwach-Głombiski

Kolejne tąpnięcie w przemyśle

Produkcja sprzedana przemysłu (indeks 100 = 2021, dane odsezonowane)

Najważniejsze informacje

- Produkcja przemysłowa w marcu spadła o 6% r/r. Po odsezonowaniu danych, spadek ten wyniósł 3,9% r/r oraz 5,5% m/m.
- W całym I kw. 2024 r. produkcja sprzedana przemysłu była o 0,7% niższa r/r. Słaby odczyt negatywnie wpłynął na dynamikę PKB w I kw. 2024 r. – wstępny odczyt GUS wskazuje na wzrost o 1,9% r/r
- Wskaźnik PMI dla przemysłu w kwietniu zmalował o najwięcej od blisko dwóch lat – z poziomu 48 pkt. do 45,9 pkt.

Komentarz SKN Finansów i Makroekonomii

Dekoniunktura w przemyśle ciągle trwa. Marcowe tąpnięcie w przemyśle, po wyeliminowaniu czynników o charakterze sezonowym, wyniosło 3,9% r/r oraz 5,5% m/m. Spadek produkcji odnotowano aż w 26 spośród 34 działów przemysłu w stosunku do marca ubiegłego roku. Dwucyfrowy spadek doświadczyli m.in. działy produkcji urządzeń elektrycznych – o 29,1% r/r, wydobywania węgla kamiennego i brunatnego – o 25,9%, czy wyrobów z metali – o 10,3%. Skurczyły się także produkcja maszyn i urządzeń – o 9,3% oraz mebli – o 8,1%. Wzrost produkcji odnotowano w 8 działach przemysłu, m.in. w gospodarce odpadami i odzysku surowców – o 7,5% oraz w produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych – o 4,5%.

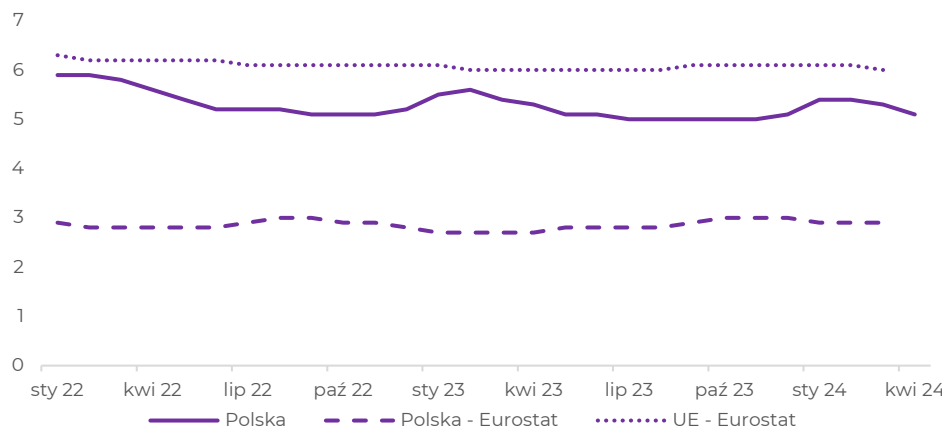
W kwietniu nastąpił największy jednorazowy spadek PMI od lipca 2022 r. – aż o 2,1 pkt. Wskaźnik PMI poniżej 50 pkt. wskazuje, że aktywność w przetwórstwie przemysłowym spada. Kwietniowy PMI o wartości 45,9 pkt. to dwudziesty czwarty z rzędu odczyt poniżej tego poziomu. Pogłębiły się spadki nowych zamówień, spadło zatrudnienie oraz osłabła presja cenowa. Malejący czas realizacji dostaw oraz spadające ceny, to kolejne symptomy spowolnienia. Główną przyczyną tego problemu jest brak popytu – zarówno krajowego jak i zagranicznego.

Efekt wielkanocny, niska liczba dni roboczych czy dekoniktura w Niemczech? Według ekspertów na tak słaby odczyt w marcu wpłynęły znacząco niższa liczba dni roboczych (-2 r/r), efekt wielkanocny (spadek produkcji przemysłowej w okresie przed Wielkanocą), słabość górnictwa, a także negatywne sygnały z Europy. Trwająca dekoniktura w Niemczech oraz niski globalny popyt zwiastują długą drogę do ożywienia w przemyśle.

Julia Śladowska

Kwiecień z najniższym bezrobociem od 1990 roku

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce oraz stopa bezrobocia w Polsce oraz UE wg. Eurostatu

Najważniejsze informacje

- Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła w kwietniu 5,1%.
- Według danych Eurostatu za marzec, Polska odnotowała najniższy poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.
- Prognozy wskazują na utrzymanie stabilnego trendu na rynku pracy.

Komentarz SKN Finansów i Makroekonomii

Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła w kwietniu 5,1%. Oznacza to spadek o 0,2 pkt. proc. w porównaniu z poprzednim miesiącem oraz w ujęciu rdr. Wskaźnik przyjął najniższą wartość dla województwa wielkopolskiego (3,1%), a najwyższą – dla podkarpackiego (8,5%). Według wstępnych danych, liczba zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych zmniejszyła się do 798,5 tys. osób – dynamika spadku wyniosła 2,9% w ujęciu miesięcznym i rocznym. Licząc od 1991 roku, nie zanotowano w kwietniu mniejszej liczby bezrobotnych ani niższej stopy bezrobocia rejestrowanego.

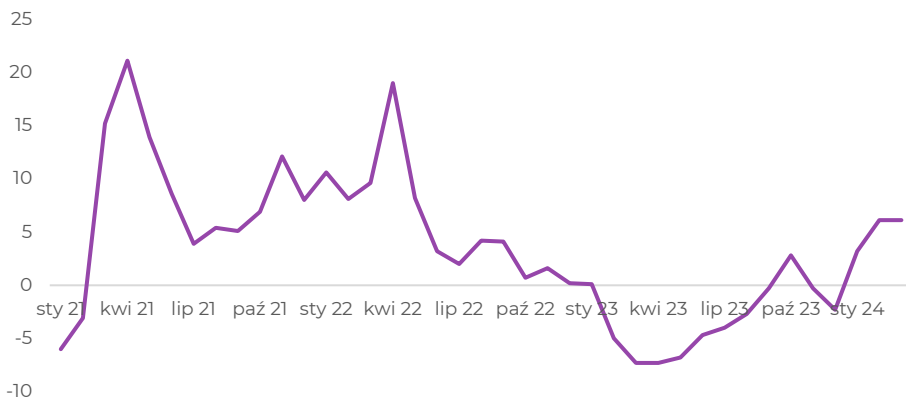
Według danych Eurostatu za marzec, stopa bezrobocia w Polsce wyniosła 2,9%. Tym samym, wraz z Czechami, Polska zajęła pierwsze miejsce wśród krajów Unii Europejskiej z najniższym poziomem bezrobocia. Dla porównania, średnia unijna wyniosła 6%, natomiast w strefie euro – 6,5%.

Sytuacja na rynku pracy pozostaje stabilna. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformowało, że obecnie na rynku pracy nie widać żadnych sygnałów wskazujących na pogorszenie sytuacji, zwiększenie bezrobocia lub spadek aktywności zawodowej. Resort zaprzeczył również wszelkim doniesieniom o rzekomych planowanych zwolnieniach grupowych. Oświadczenia te, razem z przytoczonymi danymi, tworzą optymistyczne prognozy dla najbliższej przyszłości rynku pracy.

Zuzanna Smolińska

Sprzedaż detaliczna coraz wyżej

Sprzedaż detaliczna w cenach stałych r/r, %

Najważniejsze informacje

- Sprzedaż detaliczna w cenach stałych wzrosła o 6,1% r/r w marcu.
- Sprzedaż pojazdów samochodowych, motocykli i części wzrosła o 13,5% r/r.
- Sprzedaż tekstyliów odzieży i obuwia spadła o 15,2% r/r.

Komentarz SKN Finansów i Makroekonomii

Sprzedaż detaliczna rośnie już trzeci miesiąc z rzędu. Mocne odczyty wspiera dodatnia dynamika płac realnych oraz poprawa sentymentu konsumenckiego. Wpływ rosnących płac może być częściowo przytłumiony przez odbudowę uszczuplonych przez wysoką inflację oszczędności gospodarstw domowych. Mimo to, zwiększenie dochodów będzie wspierać w kolejnych miesiącach wyższą konsumpcję.

Wysoki wzrost sprzedaży detalicznej w marcu wynika częściowo z efektów statystycznych. Obecne odczyty zwiększa niska ujemna dynamika notowana w ubiegłym roku. W kolejnych miesiącach ten efekt się odwróci, dlatego niższe odczyty w skali rok do roku nie będą oznaczać osłabienia w gospodarce. Dodatnie płace realne i wyjście polskiej gospodarki z dołka potwierdzają siłę polskiego konsumenta.

Juliusz Śmidowski

Hossa na dobre wraca do Europy

Notowania indeksu Europe Stoxx 600

 portu

Najważniejsze informacje

- Wbrew powszechnemu przekonaniu, to nie amerykański rynek akcji ani spółki technologiczne związane ze sztuczną inteligencją dominują w tym roku na rynkach.
- Lepsze wyniki od technologicznych gigantów z USA osiągnęły na przykład spółki użyteczności publicznej, zwłaszcza te związane z dostarczaniem energii elektrycznej. Nowe historyczne maksima osiągnęły także indeksy europejskie.

Komentarz

Ostatnia zadyszka na rynkach finansowych nie trwała zbyt długo. Europejskie i amerykańskie akcje osiągnęły właśnie swoje nowe historyczne maksima. Również rynek obligacji pokazuje ostatnio poprawę, notując spadki rentowności (wzrosty cen). Od początku roku amerykański indeks S&P500 zyskał 11,9%, a jego odpowiednik skupiający spółki technologiczne Nasdaq 12,9%. W Europie z kolei niemiecki DAX dał zarobić 11,5%, a francuski CAC 8,0%. Warto również zwrócić uwagę na sytuację w Azji, gdzie po długiej bessie obudził się chiński rynek akcji. Indeks Hang Seng zyskał w ostatnich 3 miesiącach 16,4% i prawie dogonił w tegorocznej rozgrywce japoński indeks Nikkei.

Nowy zawodnik w ringu. Producenci leków odchudzających Novo Nordisk i Eli Lilly mogą doczekać się nowego przeciwnika. Pozytywne wyniki badań klinicznych leku na otyłość MariTide firmy Amgen spowodowały wzrost akcji spółki o 13%. Amgen będzie chciał wykroić potencjalnie duży kawałek rynku dla siebie. Obecnie, walka z otyłością to rynek wyceniany na około 100 miliardów dolarów. Warto jednak wstrzymać oddech na dłużej, lek będzie musiał jeszcze przejść przez ostatnią, trzecią fazę testów klinicznych.

Disney+ po raz pierwszy przynosi zyski. Usługi streamingowe amerykańskiej firmy rozrywkowej Walt Disney po raz pierwszy w historii zaczęły przynosić zyski. W drugim kwartale Disney+ osiągnął zysk w wysokości 47 milionów dolarów po stracie w wysokości 587 milionów dolarów w tym samym okresie ubiegłego roku. Usługi Disney+ i Hulu przyniosły zysk o dwa kwartały wcześniej niż przewidywano wewnątrz firmy. W ubiegłym roku spółka zmagająca się z trudnościami, oglądalność klasycznej telewizji spadała, branża parków rozrywki rozwijała się wolniej, a dodatkowo problemem była także rentowność w segmencie streamingu. Zyski Disney+ to było jednak zbyt mało, aby zadowolić inwestorów. Kurs akcji po publikacji wyników dołował i znalazł się najniższy od trzech miesięcy.

Mikołaj Raczynski, Portu

Nowe szczyty hossy

Notowania indeksu WIG20

Najważniejsze informacje

- Na początku maja krajowy indeks WIG20 osiągnął poziom 2550 pkt.
- Główną siłą napędową polskiej giełdy jest w dalszym ciągu sektor finansowy.
- Od początku roku WIG20 wzrósł o ponad 9%, mWIG40 o około 15%, a sWIG80 o ponad 9%.

Komentarz SKN Finansów i Makroekonomii

Polski indeks blue chipów z hukiem rozbił okrągły poziom 2500 punktów. Bycze nastroje inwestorów wracających z majówki zaprowadziły WIG20 na poziom najwyższy od 2018 roku. W dalszym ciągu dobrze radzą sobie banki, których sektorowy indeks znajduje się na historycznym szczycie. Warto również zwrócić uwagę na niedawnych maruderów, którzy w ostatnich tygodniach szczególnie błyszczą na polskim parkiecie. Notowania akcji Allegro i CD Projekt wybijają w górę, po długim i męczącym trendzie bocznym. Jednakże nie wszystkie spółki z grona blue chipów dają powody do zadowolenia. Rolę hamulcowych indeksu przyjęły akcje JSW oraz Pepco. Notowaniom Jastrzębskiej Spółki Węglowej ciąży słabe wyniki produkcyjne oraz spadające rekomendacje biur maklerskich, natomiast akcjom spółki dyskontowej – wciąż nierozwiązana kwestia pakietu właścicielskiego głównego udziałowca, który w zeszłym roku ogłosił upadłość.

Indeks średnich spółek także najwyższy w historii. Pokonując poziom 6400 punktów mWIG40 ustanawia kolejne rekordy notowań. Również na poziom tego wskaźnika duży wpływ mają banki, z których jeden – ING Bank Śląski – ma ponad 10-procentowy udział. Licząc jednak okres od początku roku, lepszą stopę zwrotu dały takie spółki jak Benefit Systems (właściciel obiektów sportowych; +43%), CCC (odzież; +122%) czy XTB (broker finansowy; +96%). Z grona średnich spółek najsłabiej wypadają akcje Grenevi, dawnego Famuru. Producent maszyn dla górnictwa ogłosił wyniki finansowe znacznie gorsze od oczekiwanych, co poskutkowało stopą zwrotu na poziomie -21% licząc od początku roku.

Michał Krześniak

Wyzwania dla złotego

Notowania EUR/PLN oraz USD/PLN

Najważniejsze informacje

- Złoty zyskuje na wartości dzięki wzrostowi kursu EUR/USD oraz stabilnej polityce stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego.
- Ryzykiem dla złotego jest nadmierny deficyt, ciasny rynek pracy z niskim bezrobociem jak i wyniki amerykańskich wyborów prezydenckich.

Komentarz SKN Finansów i Makroekonomii

Wpływ Narodowego Banku Polskiego na wartość złotego w ostatnich miesiącach był znaczący, szczególnie w kontekście obniżek stóp procentowych przed wyborami. Te ruchy, mimo początkowego niepokoju rynków, stabilizowały się dzięki decyzji o utrzymaniu stóp na niezmiennym poziomie. Jednak wprowadzenie 5-procentowego podatku VAT na produkty spożywcze i planowane zniesienie subsydiów energetycznych mogą zwiększyć presję inflacyjną, co stawia pod znakiem zapytania długoterminową strategię monetarną NBP w obliczu rosnącej inflacji.

W perspektywie nadchodzących kwartałów, złoty wydaje się być w pozycji do radzenia sobie lepiej niż wcześniej prognozowano. Zawdzięcza to głównie solidnym fundamentom gospodarczym i atrakcyjnym realnym stopom procentowym w Polsce. Oczekuje się, że różnice w stopach procentowych między Polską a głównymi gospodarkami, takimi jak USA i strefa euro, mogą dodatkowo wesprzeć polską walutę. Ponadto, poprawa w bilansie płatniczym oraz prognozowany wzrost kursu EUR/USD mogą jeszcze bardziej umocnić złotego w obliczu globalnych wyzwań ekonomicznych.

Złoty stoi przed różnymi ryzykami, które mogą wpłynąć na jego wartość. Wewnętrzne wyzwania, takie jak możliwe postawienie prezesa NBP przed Trybunałem Stanu i ryzyko nadmiernego deficytu, wprowadzają niepewność w kraju. Tymczasem napięty rynek pracy z niską stopą bezrobocia i rosnącymi płacami może utrudniać walkę z inflacją, wpływając na decyzje o stopach procentowych. Zagrożenia zewnętrzne, w tym wpływ amerykańskich wyborów prezydenckich na globalny handel, również stanowią ryzyko dla stabilności złotego jako waluty kraju o ważnym strategicznym znaczeniu w NATO.

Oskar Langert

Szczyt Bitcoina już za nami?

Notowania BTC/USD

Najważniejsze informacje

- Według prognoz cena Bitcoina na koniec maja br. może wynieść ok. 52 tys. dolarów
- Bitcoin znajduje się obecnie w drugiej fazie hossy

Komentarz SKN Finansów i Makroekonomii

Notowania Bitcoina w ostatnich dniach przypominają prawdziwy rollercoaster. Zdecydowanie przeważają bycze nastroje, jednak wśród inwestorów powoli narasta strach oraz niepewność. Związane było to ze spadkiem Bitcoina poniżej 60 tys. dolarów, 29 kwietnia 2024 roku.

W marcu 2024 roku, Bitcoin osiągnął rekordowy poziom 73 835 dolarów. Coraz więcej analityków, a także specjalne programy AI wskazują, że szczyt jest zdecydowanie za nami. Niemniej jednak rynek kryptowalut jest niezwykle dynamiczny i sytuacja może się szybko zmienić.

Bitcoin znajduje się obecnie w „zakresie ponownej akumulacji”, który zwykle kształtuje się przed halvingiem. Halving to dzień, w którym nagroda dla górników wirtualnych walut zmniejsza się o połowę. Ma to na celu kontrolowanie inflacji w sieci Bitcoin poprzez zmniejszenie jego podaży. Najlepszym rozwiązaniem dla Bitcoina, w aktualnej sytuacji jest, aby rozpoczął trend boczny i „złapał oddech” po niesamowitych wynikach cen przed halvingiem.

Bitcoin mimo słabszej formy nadal jest numerem jeden pod względem obrotów i rozpoznawalności na rynku kryptowalut.

Bartosz Przywara

Kiedy powstanie pierwsza polska elektrownia jądrowa?

Podczas Europejskiego Kongresu Gospodarczego (EKG) **minister przemysłu Marzena Czarnecka zapowiedziała, że uruchomienie pierwszej polskiej elektrowni jądrowej, rozumiane przez start pierwszego bloku, możliwe jest najwcześniej w 2039 lub 2040 r.** Informacja wywołała duże poruszenie, gdyż zgodnie z harmonogramem zawartym w Polskim Programie Energetyki Jądrowej pierwszy blok w elektrowni miał być uruchomiony w 2033 r. Oznaczałoby to 6-7 letnie opóźnienie w realizacji projektu i sprzeczność z komunikatami Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz spółki PEJ (Polskie Elektrownie Jądrowe), które wcześniej wskazały, że polskiego atomu możemy spodziewać się w 2035 r. Jednak dzień później (08.05.2024) Minister sprostowała swoją wypowiedź na platformie X i przedstawiła plan, który zakłada **wyłanie pierwszego betonu jądrowego w 2028 r., produkcję prądu z pierwszego bloku w 2035 r. oraz zakończenie realizacji wszystkich bloków do 2039 r.** Ponadto podczas EKG pani minister potwierdziła także, że zgodnie z umową społeczną zawartą z górnikami do 2049 r. planowane jest odejście od wydobycia węgla kamiennego. Odroczenie od tego surowca ma nastąpić etapowo.

Przyjęliśmy pierwszy Polski Program Jądrowy, który zakłada budowę dwóch elektrowni jądrowych. Dokonany został wybór technologii i lokalizacji dla pierwszej z nich. Mamy też pierwsze informacje odnośnie modelu finansowego elektrowni.

Lokalizacja

Pierwsza polska elektrownia jądrowa ma powstać w gminie Choczewo, która ulokowana jest w województwie pomorskim, w powiecie wejherowskim. Decyzją wydaną przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska rozpoczęły się w maju prace geologiczne w zakresie danych potrzebnych do raportu lokalizacyjnego. Za ich przeprowadzenie odpowiada amerykańska spółka Bechtel. Spółka podpisała 12 memorandów (MOU) z polskimi firmami świadczącymi usługi z zakresu robót ziemnych i budowy infrastruktury m.in. drążenie tuneli, budowa instalacji elektrycznych, produkcja suwnic przemysłowych i dźwigów. Badania geologiczne zostaną przeprowadzone na powierzchni ok. 30 ha i wykonane zostanie ok. 220 punktów badawczych o głębokości od 20 do 210 metrów. Kolejnym etapem po stworzeniu raportu lokalizacyjnego będzie uzyskanie zezwolenia na budowę od Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki.

Przeprowadzone zostało także badanie opinii społecznej mieszkańców miejscowości położonych niedaleko planowanej lokalizacji elektrowni. Wynika z niego, że **poparcie społeczne dla budowy elektrowni jądrowej utrzymuje się na poziomie 67%,** zaś 70% z badanych deklaruje, że ich zdaniem energetyka jądrowa powinna być rozwijana w Polsce w najbliższych latach. 81% respondentów z gminy Choczewo jest przekonana, że rozwój energetyki atomowej zapewni dostęp do tańszej energii elektrycznej.

Technologia

Do pierwszej lokalizacji elektrowni wybrana została technologia o nazwie AP1000, amerykańskiej firmy Westinghouse, zakładająca wykorzystanie reaktora o mocy 1000 MW. W sumie do 2039 r. mają powstać trzy reaktory o całkowitej mocy 3750 MW. Polski Program Jądrowy zakłada powstanie dwóch elektrowni, w których każda będzie miała po trzy reaktory, jednak nie ma jeszcze informacji o lokalizacji i technologii dla drugiej jednostki.

Finansowanie

Szacunkowy koszt budowy elektrowni w Polsce ma wynieść 150 – 200 mld zł. Obejmie on także inwestycje w całą infrastrukturę towarzyszącą, między innymi inwestycje w regionalne drogi czy kolej. Sam reaktor kosztuje około 7 mln USD za jeden blok.

Baza modelu finansowania projektu zakłada, że 30% kosztów inwestycji pokryje kapitał własny, a 70% finansowanie dłużne, którego najprawdopodobniej udzieli z amerykańskiej strony EXIM (Export-Import Bank of United States).

Investorem będzie Skarb Państwa (Polskie Elektrownie Jądrowe) przy wsparciu środków Komisji Europejskiej. Podobny projekt został niedawno pozytywnie rozpatrzony przez KE dla Elektrowni Dukovany II w Czechach, gdzie przyjęto formułę rozliczenia energii elektrycznej zbliżoną do kontraktu różnicowego (CFD). Oznacza to, że jeśli cena gwarantowana w kontrakcie okaże się wyższa niż rynkowa – elektrownia otrzyma dopłatę, w przeciwnym wypadku, gdy cena okaże się niższa – sama będzie musiała dopłacić. Podobna formuła będzie najprawdopodobniej także zastosowana przy polskiej elektrowni.

Barbara Wywiat

Znaczenie Konga

Demokratyczna Republika Konga, jedno z najbiedniejszych państw świata, posiada niezliczone bogactwa mineralne, które są niezbędne dla funkcjonowania światowej gospodarki i transformacji energetycznej. Kontrola nad tymi surowcami zapewni olbrzymią przewagę podmiotom, które ją posiadają.

Jednym z tych minerałów jest **kobalt**, który jest **niezbędny do produkcji baterii do telefonów i samochodów elektrycznych**. Demokratyczna Republika Konga posiada 70% światowych złóż tego pierwiastka. Chiński kapitał w ostatnich latach kontroluje cały łańcuch wartości produkcji samochodów elektrycznych. Mimo to wydobywanie kobaltu może stać się piętą achillesową przemysłu motoryzacyjnego Państwa Środka, bowiem oddalenie Konga od Chin, jak również potrzeba zorganizowania transportu przez Ocean powoduje dużą wrażliwość na działania ze strony lokalnych graczy i Stanów Zjednoczonych.

Korytarz Lobito

Niestabilność rządów i korupcja przyczynia się do słabej pozycji negocjacyjnej Konga wobec Chin, jednakże ostatnie działania Stanów Zjednoczonych dają szansę temu państwu na zaistnienie w światowej polityce.

USA postanowiły wejść do Afryki Środkowej poprzez sfinansowanie renowacji tzw. „Korytarza Lobito”. Jest to linia kolejowa prowadząca z angolskiego portu Lobito do prowincji Katangi w Demokratycznej Republice Konga, gdzie wydobywa się kobalt.

Projekt ten stwarza dla Konga alternatywę wobec Chin w kontekście wejścia do światowego łańcucha wartości. W odpowiedzi Chińczycy postanowili zmodernizować połączenie kolejowe łączące prowincję Katanga z portem Dar-es-Salam w Tanzanii. Może to być początkiem zdrowej konkurencji wzmacniającej pozycję Konga i wspierająca rozwój gospodarczy państw w regionie.

To zaledwie początek

Kongijska korporacja Buenassa dostała finansowanie ze Stanów Zjednoczonych na zbudowanie pierwszej w kraju i na kontynencie rafinerii kobaltu i rafinerię miedzi. Jest to przykład trendu wzmacniania pozycji Afryki w światowym łańcuchu wartości za pomocą projektów umożliwiających Afrykańczykom przetwarzanie własnych minerałów.

Pojawienie się rafinerii kobaltu w Kongu stworzyłoby nowe miejsca pracy, a przez to mogłoby się przyczynić do polepszenia warunków życia miejscowej ludności.

Pojawienie się pierwszej udanej rafinerii może również pociągnąć za sobą kolejne inwestycje w Katandze.

Unia Europejska także mogłaby włączyć się w budowę rafinerii kobaltu w Kongu, albo w sąsiedniej Angoli. W Europie rafinerie kobaltu posiadają Finlandia i Belgia. Finowie mają 10% udziału w światowej rafinacji tego minerału i mogliby przeprowadzić podobnemu przedsięwzięciu.

Szerszy trend

Ostatnio coraz więcej podmiotów patrzy na Afrykę jako okazję inwestycyjną. Nie chodzi tylko o Stany Zjednoczone czy Chiny. **Również państwa arabskie, Rosja czy państwa europejskie coraz więcej inwestują na tym kontynencie.** Przykładem są budowane przez Katar lotnisko w Rwandzie lub elektrownia atomowa budowana przez Rosatom w Egipcie.

Rozwój Afryki, zwłaszcza oddalonej od Chin Afryki Zachodniej rozwiązałoby wiele problemów Zachodu, takich jak słabnący soft power na globalnym południu czy kryzys migracyjny. **Polska uczestniczy w rozwoju afrykańskiego kontynentu, czego wyrazem jest wizyta prezydenta Andrzeja Dudy w Rwandzie i Kenii.** Warto by przedsiębiorcy i środowiska naukowe więcej uwagi poświęcały na możliwości, które daje ten kontynent.

Afryka daje też szansę na odratowanie zagrożonej globalizacji, bowiem przenoszenie produkcji do Afryki, zwłaszcza Afryki Zachodniej zamiast Chin jest dużo bezpieczniejsze pod względem geopolitycznym. Argumentuję to tym, że każde z państw Afryki Zachodniej posiada swoją mniejszość w USA, która jest dobrze zintegrowana z wartościami zachodnimi i która posiada spory wpływ kulturowy na państwa swojego pochodzenia.

Artur Veryho

Jaka jest skuteczność sankcji?

Istota debaty na temat polityki sankcji UE i jej skuteczności koncentruje się na swoistym rachunku zysków i strat. **Kluczowe jest pytanie w jakim stopniu pozwalają one realizować polityczne i strategiczne cele w stosunku do strat gospodarczych i przerzucenia kosztów na obywateli.** Dodatkową trudność stanowi ryzyko niespójności wśród państw członkowskich UE w egzekwowaniu sankcji, co może potencjalnie osłabić ich wpływ. Pakiety sankcji przeciwko Rosji nałożone po pełnoskalowej wojnie przeciwko Ukrainie w 2022 roku były przełomowe pod względem skali i powszechnego konsensusu.

Rosnące znaczenie sankcji

Unia Europejska stosuje sankcje jako strategiczne narzędzie wpływu na globalne wydarzenia i obronę własnych interesów. Globalna Baza Danych Sankcji (GSDB) pokazuje 729 przypadków od 1950 do 2016 roku, obejmujących sankcje multilateralne, plurilateralne i bilateralne. Baza oferuje szczegółową klasyfikację sankcji pod kątem handlowym, finansowym i zbrojeniowym oraz obrazuje skalę ich wpływu na przepływy handlowe. **Analiza danych z GSDB ukazuje wzrost znaczenia sankcji jako narzędzia dyplomacji, szczególnie od lat pięćdziesiątych do dziewięćdziesiątych XX wieku oraz po 2004 roku.** W ostatnich latach zauważalny jest trend częstszego stosowania częściowych ograniczeń importowych niż kompletnych. W 2015 roku kraje z północno-zachodniej Europy nałożyły najwięcej sankcji handlowych jednostronnie na kraje afrykańskie.

Sankcje są kluczowym narzędziem UE w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Można je podzielić na trzy główne kategorie: transpozycję sankcji ONZ do prawa UE, wzmacnianie sankcji ONZ surowszymi środkami oraz wprowadzanie niezależnych sankcji, np. przeciwko Syrii czy Rosji. Wyjaśnienie, dlaczego stosuje się sankcje, pomaga zrozumieć, jak wpływają one na swoje cele przez wymuszanie, ograniczanie zachowań lub podkreślanie ważności norm. Ważne jest, aby pamiętać, że te różne funkcje mogą współdziałać w ramach jednego pakietu sankcji.

Przypadek Rosji i Białorusi

Sankcje mogą również zmieniać się w zależności od sytuacji lub zachowania grupy docelowej. W tym tekście skoncentruję się na przypadkach Białorusi i Rosji.

Skuteczność sankcji UE wobec tych państw jest różna. W przypadku Białorusi, ograniczona skuteczność tego narzędzia wynika z wielu czynników. **UE wobec Białorusi stosuje nie tylko sankcje, ale też próbuje angażować rząd Białorusi w dialog i negocjacje, co odzwierciedla złożoną strategię łączącą środki karne i pojednawcze.** Mimo że sankcje mają na celu ukaranie osób odpowiedzialnych za naruszenia praw człowieka i nadużycia wyborcze, UE próbuje także utrzymać relacje dyplomatyczne, w tym negocjacje w sprawie ułatwień wizowych i wsparcia dla społeczeństwa obywatelskiego. Jednakże, te starania nie przyniosły znaczących zmian w białoruskim krajobrazie politycznym, głównie ze względu na silne związki Białorusi z Rosją, co umożliwia państwu omijanie wpływu sankcji przez alternatywne ścieżki współpracy gospodarczej i polityczne.

W przypadku Rosji, od aneksji Krymu w 2014 roku i pełnoskalowej inwazji na Ukrainę w 2022 roku, UE nakłada coraz to surowsze sankcje, które dotyczą różne sektory rosyjskiej gospodarki, cały kompleks przemysłowo-wojskowy oraz kluczowe osoby w państwie. **Te narzędzi nie tylko wywierają presję ekonomiczną na Rosję i karzą ją za łamanie prawa międzynarodowego, ale także wysyłają sygnał do innych agresywnych państw o imperialnych zapędach, że spotkają się z podobną odpowiedzią Zachodu.** Ponadto sankcje pokazują, że kraje Zachodu stoją za nimi jednomyślnie. Chociaż niewątpliwie wpływają one na rosyjską gospodarkę, Moskwa podjęła szereg kroków w celu złagodzenia negatywnych skutków, na czele z dywersyfikacją partnerów gospodarczych i próbą zastąpienia importu krajowymi produktami i technologiami. Sankcje mają też geopolityczne konsekwencje, w sposób naturalny przybliżając Rosję do Chin i tworząc długofalowe powiązania polityczno-gospodarcze, co może mieć długoterminowe implikacje dla bezpieczeństwa Europy.

Oskar Langert

Fortuna kamieniem się toczy

Zjawisko handlu od niepamiętnych czasów towarzyszyło człowiekowi. Działalność, polegająca na kupnie i sprzedaży lub wymianie towarów jest nieodłącznym elementem jego historii. **To właśnie handel w pewnej mierze kreował, kreuje i będzie kreować otaczający nasz świat.** Jego integralną częścią jest środek płatniczy. W różnych częściach globu przyjmował najrozmaitsze kształty i wyewoluował do obecnej formy pod postaciami: banknotów i monet, kryptowalut, czeków i kart płatniczych.

Największy i najcięższy pieniądź w historii

Kamienie Rai są bez wątpienia jednym z najciekawszych rodzajów środka płatniczego, jakim posługiwał się człowiek. Kamienne dyski z dziurą w środku były dawniej wytwarzane przez mieszkańców wyspy Yap oraz innych sąsiednich wysp Mikronezji. Tradycyjnie były używane jako środek płatniczy, oficjalnie obowiązujący na terenie wyspy. **Największe dyski osiągały rozmiary nawet do 4 metrów średnicy, jednocześnie ważąc prawie 5 ton.**

Najczęściej kamienie były zbudowane z aragonitu oraz kalcytu, co jest niezwykle zastanawiające, zważywszy na fakt, że minerały te nie występują naturalnie na wyspie. Dawniej kamienie były sprowadzane tratwami lub łodziami, z położonej ponad 400 kilometrów dalej wyspy Palau.

Nominał każdego dysku był zależny od jego rozmiaru, a także kunsztowności wykonania.

Ceniony był również czas przetransportowania kamienia pomiędzy wyspami. Wartość każdego dysku była także zależna od sposobu pozyskania oraz transportu. Wpływ na to miała na przykład liczba ludzi, którzy zginęli podczas jego powstawania. Kamienie podlegały również zmianom wartości. Największa z nich nastąpiła, kiedy mieszkańcy wyspy w II poł. XIX wieku zaopatrzyli się nowoczesne narzędzie, które znacząco ułatwiły pozyskiwanie surowca. W konsekwencji, znacznie obniżyło to ich wartość.

Zabytek i dziedzictwo kulturowe

Kamienie Rai przez wiele lat były oficjalnym i legalnym środkiem płatniczym. Transakcje zawierane przy ich użyciu ustaly na początku XX wieku w wyniku sporów Niemiec i Hiszpanów o wpływy w Mikronezji, a także poprzez pojawienie się pieniędzy w bardziej współczesnej formie. Jednak pomimo zaprzestania ich wyrobu w 1931 roku, nadal możliwe jest przeprowadzenie wymiany handlowej z ich użyciem choć ma to charakter mocno symboliczny.

Bez wątpienia ma to na celu ochronę unikalnego dziedzictwa Mikronezji. **Kamienie Rai najczęściej są wykorzystywane przy zawieraniu umów o przeniesienie prawa użytkowania ziemi.** W bardzo szczególnych przypadkach, Rai można wykorzystać do zaciągnięcia lub spłaty długu oraz do zadośćuczynienia komuś ze względu na wyrażoną krzywdę.

Kamienie najczęściej leżą wśród zabudowań lub na skraj drogi. Ze względu na swój spory rozmiar rzadko zmieniają swoje położenie. Kiedy zmienia właściciela jest pozostawiany na swoim miejscu, a miejscowa ludność po prostu zapamiętuje do kogo należy aktualnie ogromny dysk. Ich ponadprzeciętny rozmiar, skutecznie przeciwdziała kradzieżom. Niekiedy, na danym kamieniu grawerowano imię właściciela, choć ze względu na małą ilość mieszkańców wyspy, szybko zaniechano tego działania.

Już teraz ten nietypowy środek płatniczy jest prawnie chroniony jako dziedzictwo kulturowe Mikronezji.

Jednocześnie stał się także narodowym symbolem, który upiększa lokalne tablice rejestracyjne, czy znaczki pocztowe. Od lat trwają także starania, aby stanowiska archeologiczne, związane właśnie z ich produkcją, umieścić na liście światowego dziedzictwa UNESCO.

Unikatowa w skali świata kamienna waluta nadal pozostaje przedmiotem zainteresowania i niezwykle ożywionych dyskusji archeologów oraz specjalistów od finansów. **Doradca Banku Światowego, Felix Martin zwraca uwagę, że waluta jest swego rodzaju zbiorem fundamentalnych zasad i idei, które mają wpływ na funkcjonowanie całego społeczeństwa.** Nie sposób więc nie zauważyć, że waluta Rai była ośrodkiem krystalizacji życia mieszkańców całej wyspy. Była ich żelaznym bankiem i dawała poczucie bezpieczeństwa. Gwarantowała im ekonomiczną stabilność i była dosłownie „nie do ruszenia”.

Bartosz Przywara

Obserwatorfinansowy.pl
EKONOMIA - DEBATA - POLSKA - ŚWIAT

CASE – Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych
CASE – Center for Social and Economic Research

Instytut Studiów Ekonomiczno-Społecznych
Institute for Social and Economic Studies

**Olimpiada
Wiedzy Ekonomicznej**

